

EKOREWITALIZACJA INNOWACYJNYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENI

Krzysztof Rogatka[✉], Magdalena Dolińska, Tomasz Starczewski, Jadwiga Biegańska

Katedra Studiów Miejskich i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Lwowska 1, 87-100 Toruń, **Polska**

ABSTRAKT

Rewitalizacja jest aktualnie jednym z podstawowych procesów zmieniających fizjonomię i funkcjonowanie miast. Jeżeli w procesie tym dominującym elementem poddawanym przemianom jest środowisko przyrodnicze, to mówi się o ekorewitalizacji.

Celem artykułu jest analiza i ocena potencjalnych działań z zakresu ekorewitalizacji terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu. Wnioskowanie przeprowadzono w oparciu o wyniki badań dotyczące percepcji terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego oraz opinie respondentów związane z oczekiwaniami na temat przyszłego zagospodarowania i charakteru analizowanego obszaru w kontekście ekorewitalizacji.

Słowa kluczowe: miasto, planowanie przestrzenne, zieleń miejska, ekorewitalizacja, percepcja, partycypacja

WSTĘP

W obecnych czasach duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą miast i regionów wywiera urbanizacja, która związana jest z rozwojem cywilizacyjnym, powiększaniem czy nawet rozlewaniem się miast. Podczas tak dynamicznego rozwoju miast roślinność i tereny zieleni stają się zagrożone antropopresją, tracą zdolność autoregeneracji, przestają pełnić swoje funkcje i w efekcie wymagają odnowy (Szymańska 2007). Jednym ze sposobów „naprawy” przestrzeni i związanej z nią zieleni jest ekorewitalizacja. Samą rewitalizację należy rozumieć jako proces naprawczy dotyczący przestrzeni miejskiej, polegający na wprowadzeniu do zniszczonego, „martwego” obszaru miasta nowych funkcji, z jednoczesnym przekształceniem istniejącej struktury przestrzennej,

z uwzględnieniem aspektu środowiskowo-przyrodniczego (Gołąb-Korzeniowska 2006). Można mówić o rewitalizacji w aspekcie przestrzennym, gospodarczym, społecznym, kulturowym, a także środowiskowym. Rewitalizacja, w której największy nacisk położony jest na kwestie środowiskowe, nazywa się ekorewitalizacją. Ekorewitalizację można rozpatrywać w ujęciu *hard* i *soft*. Ujęcie *hard*, jak podaje Gołąb-Korzeniowska (2012), związane jest z wysokim poziomem degradacji środowiska i koniecznością jego radykalnej odnowy i rekultywacji (np. tereny kolejowe, przemysłowe). Z kolei podejście *soft* należy łączyć z pewnym liftingiem istniejących terenów zieleni, a proces przemian ma na celu wydobycie lub podkreślenie charakteru danego terenu poprzez jego kompleksową modernizację (m.in. nowe nasadzenia, nowe meble miejskie). Ekorewitalizacja powoduje

[✉]krogatka@umk.pl

zatem ilościowe, ale przede wszystkim jakościowe zmiany środowiska przyrodniczego, które osiągnęte są m.in. poprzez zwiększenie ilości zieleni, pielęgnację istniejących nasadzeń, ograniczenie uciążliwości komunikacyjnych m.in. poprzez wprowadzenie zieleni izolacyjnej, a także promocję alternatywnych (ekologicznych) form transportu (np.: rowera, pojazdów elektrycznych) (Ogrodnik 2007). Implikacja zasad procesu ekorewitalizacji, czy szerzej ujmując rewitalizacji miast, przynosi ogromne korzyści ekonomiczne, społeczne, ekologiczne. Pozwala także kształtować właściwy ład przestrzenno-funkcjonalny, zgodny z założeniami rozwoju zrównoważonego i oczekiwaniami społeczeństwa (Rogatka 2010). Innymi słowy ekorewitalizacja jest to modernizacja, odnawianie i rekultywacja terenów z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, skupiająca się szczególnie na aspekcie przyrodniczym i ekologicznym (Janas i in. 2012, Wołoszyn 2013).

Ekorewitalizacja w dużej mierze dotyczy przekształceń przestrzeni publicznych w miastach (parki, zieleńce, skwery). Przestrzeń publiczna, jak sama nazwa wskazuje, jest wspólna i przeznaczona dla całego społeczeństwa, zatem jej kształt powinien spełniać oczekiwania społeczeństwa – użytkowników. Najlepszą i najtrafniejszą formą komunikacji, aby poznać potrzeby mieszkańców, a także ich opinie o danym terenie, jest partycypacja społeczna. W ramach partycypacji społecznej organizuje się spotkania, debaty oraz konsultacje, na których ludzie mogą wyrażać opinię dotyczącą konkretnych inwestycji, zamierzeń i pomysłów władz miejskich, a także proponować własne, autorskie rozwiązania i koncepcje (Długosz i Wygnański 2005).

Jednym z podstawowych składników przestrzeni publicznych jest zieleń, która pełni ważne funkcje w miejskim ekosystemie. Przykładem może być funkcja ekologiczna, czyli regulująca procesy zachodzące w przyrodzie (m.in. zachowanie bioróżnorodności oraz ciągłości systemów zieleni miejskiej i podmiejskiej), a także funkcja społeczna i estetyczna (Czerwieniec i Lewińska 2000). Tereny zieleni pozytywnie wpływają na ludzkie emocje, uspokajają oraz wyciszają. Są także elementem redukującym zanieczyszczenia, hałas

oraz negatywne efekty miejskiej wyspy ciepła. Zieleń w mieście zwiększa ponadto zdolności retencyjne obszarów zurbanizowanych. Strefy zieleni w mieście pozwalają na odpoczynek od codziennej pracy, relaksują i stwarzają możliwości do wykonywania różnych aktywności fizycznych (Gęsiarz 2007, Sobczyńska 2014). Istotną rolę zieleni jest również kształtowanie proekologicznych postaw mieszkańców miasta, w tym także tych najmłodszych (Janicka 2016).

Biorąc pod uwagę aktualną intensywność przemian rewitalizacyjnych w miastach oraz istotną rolę zieleni, autorzy określili cel artykułu jako analizę i ocenę potencjalnych działań z zakresu ekorewitalizacji na przykładzie terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu w oparciu o badania dotyczące percepcji terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego oraz opinie respondentów związane z oczekiwaniami na temat przyszłego zagospodarowania i charakteru analizowanego obszaru.

OBSZAR BADAŃ I METODYKA

Obszarem badań, w kontekście wdrażania idei ekorewitalizacji, jest fragment gminy miejskiej w Toruniu, jego centralna część zlokalizowana w ramach Zespołu Staromiejskiego (obszar pomiędzy fontanną Cosmopolis a ul. Mikołaja Kopernika (rys. 1)). Obszar wybrany do analizy jest wizytówką miasta, jego bramą od strony południowej i zachodniej. Teren wokół Zespołu Staromiejskiego jest ponadto ważnym węzłem komunikacyjnym i przesiadkowym. Należy dodać, że omawiany obszar jest istotnym elementem w tkance urbanistycznej miasta, a przede wszystkim w pierścieniowo-klinowym układzie zieleni miejskiej. Na terenie objętym analizą znajdują się: fontanna Cosmopolis, mała architektura (m.in. ławki, kosze na śmieci), drzewa i krzewy oraz trawnik.

Toruń położony jest w północnej Polsce, w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jego powierzchnia wynosi 115,72 km², a miasto zamieszkuje 202 521 osób, w tym 94 230 mężczyzn i 108 291 kobiet (GUS, 2016). W tabeli 1 przedstawiono wybrane dane demograficzne Torunia.

Rys. 1. Ortofotomapa Torunia z zaznaczonym obszarem badań

Fig. 1. Orthophotomap of Torun with selected research area
Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Geoportal (2018)

Source: own study based on Geoportal (2018)

Tabela 1. Liczba ludności według grup wiekowych

Table 1. Population by age group

Przedział wiekowy Age range	Liczba ludności Population	% ogółu % of the total
0–16	29 763	15%
17–34	51 934	26%
35–64	85 080	41%
65 i więcej 65 and more	35 744	18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (2016)

Source: own study based on BDL (2016)

Jak wynika z analizy tabeli 1, w Toruniu największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Należy zaznaczyć, że Toruń jest miastem akademickim, dlatego opinia studentów na temat zmian dokonujących się w przestrzeni miasta ma istotne znaczenie, co uwzględniono podczas przeprowadzonego wywiadu pogłębionego.

Autorzy wykorzystali kilkuetapową analizę badawczą, aby zrealizować cel badania. Poznanie opinii społeczeństwa, ich oczekiwań i propozycji zmian w kontekście ekorewitalizacji terenu w okolicach

Placu Rapackiego pomiędzy fontanną Cosmopolis a ul. Mikołaja Kopernika (rys. 1) było możliwe dzięki wykorzystaniu techniki indywidualnego wywiadu pogłębionego, inaczej nazywanego wywiadem swobodnym. Jest to forma personalna, jakościowa, polegająca na osobistej rozmowie z daną osobą wybraną na podstawie konkretnych kryteriów i tematu badania. W zależności od liczby pytań i ich rozbudowania wywiad swobodny może trwać od kilkunastu minut do nawet kilku godzin. Taki sposób rozmowy jest bardziej dogłębny i pozwala respondentowi na większą swobodę w danym temacie (Konecki 2000).

Wśród respondentów badania znalazły się osoby z różnych grup społecznych, zajmujące się różnymi profesjami, będące użytkownikami analizowanego obszaru. Taki dobór respondentów badania ma na celu zoptymalizowanie otrzymanych wyników i poznanie punktu widzenia osób z różnych grup (tab. 2).

Tabela 2. Charakterystyka respondentów indywidualnego wywiadu pogłębionego

Table 2. Characteristics of individual in-depth interview respondents

Respondent 1 The respondent 1	student Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu student at the Nicolaus Copernicus University
Respondent 2 The respondent 2	lokalny lider, „społecznik” miasta Torunia local leader, „social worker”, of the city of Torun
Respondent 3 The respondent 3	architekt-urbanista architect-urbanist
Respondent 4 The respondent 4	osoba z administracji samorządowej zajmująca się działaniami na obszarze Starego Miasta a person from local government administration dealing with activities in the Old Town area
Respondent 5 The respondent 5	zagraniczny student studiujący w Toruniu w ramach programu Erasmus Plus foreign student studying in Toruń as part of the Erasmus Plus program
Respondent 6 The respondent 6	senior senior

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Pytania wykorzystane w kwestionariuszu wywiadu pogłębionego uporządkowano tematycznie, od zagadnień wstępnych, ogólnych poprzez pytania o osobiste odczucia respondentów na temat atrakcyjności miejsca, skojarzenia oraz proponowane zmiany. Przede wszystkim zwrócono uwagę na fakt, czy respondenci znają pojęcie ekorewitalizacji. Ważne było także, aby dowiedzieć się, jakie aktywności podejmują ankietowani na analizowanym terenie, czym obszar się wyróżnia w przestrzeni Torunia i jak można go zmienić – udoskonalić. Badanie uzupełniono także o kwerendę terenową połączoną z dokumentacją fotograficzną, poszerzoną o analizę miejskich dokumentów strategicznych (m.in. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Torunia, Uchwała nr 1032/06 Rady Miasta Torunia z 18 maja 2006 r.).

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA WOKÓŁ ZESPOŁU STAROMIEJSKIEGO W TORUNIU W OPINII UŻYTKOWNIKÓW

Jak wynika z zapisów „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia” (Uchwała nr 1032/06 Rady Miasta Torunia z 18 maja 2006 r.), jednego z ważniejszych dokumentów strategicznych w mieście, teren Zespołu Staromiejskiego w Toruniu oraz jego bezpośrednie otoczenie stanowią ważny element w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej miasta. W dokumencie podkreślono walory kulturowe miejsca, niepowtarzalny klimat oraz konieczność rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej. Wszelkie działania inwestycyjne podejmowane na omawianym terenie muszą być zgodne z polityką miejską oraz wymaganiami, które narzuca wpis średniowiecznego zespołu miejskiego na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO w 1997 r. Przy próbie modernizacji miejsca w duchu ekorewitalizacji, biorąc pod uwagę ważną rolę analizowanego terenu, istotne jest także poznanie opinii użytkowników terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego. Dlatego też, aby poznać opinie respondentów związane z funkcjonowaniem, rolą, a także oczekiwaniami co do przyszłego zagospodarowania i charakteru analizowanego obszaru w kontekście ekorewitalizacji

przeprowadzono indywidualny wywiad pogłębiony z sześcioma osobami.

Pierwszą osobą, z którą przeprowadzono wywiad był student Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, mieszkający w okolicach pl. Rapackiego. Samo pojęcie ekorewitalizacji dobrze rozumiał, wiedział, że ma ona na celu modernizację i zmianę przestrzeni z naciskiem na aspekt przyrodniczy. Obszar ten traktował tylko jako miejsce przesiadkowe: „wypożyczam tam rower, idę na zakupy, czasami siedzę przy fontannie”. Student uważał, że przestrzeń może być w przyszłości wizytówką oraz pełnoprawną bramą miasta. Jego główne skojarzenia to jednocześnie wady miejsca: dużo ludzi, dużo hałasu, brak miejsc do siedzenia. Dużą zaletą terenu jest jego położenie nieopodal głównego węzła komunikacyjnego miasta – dojeżdżają tutaj prawie wszystkie autobusy oraz tramwaje. Za największą wadę student uznał fakt, że na badanym terenie występują stare nawierzchnie. Respondent uważał, że jest ogromna potrzeba wprowadzenia zmian infrastrukturalnych (nowe nawierzchnie), a także stworzenia punktu gastronomicznego w postaci np. food tracków.

Lokalny lider (społecznik) był kolejnym respondentem, a także osobą znającą potrzeby społeczeństwa i umiejącą współpracować z różnymi grupami społecznymi. Ekorewitalizację łączył z pojęciem zrównoważonego rozwoju. W swojej wypowiedzi nawiązywał do książek Jana Gehla i Jane Jacobs. Przytaczał następujące słowa: „człowiek musi żyć w otoczeniu przyrody, bo to pozytywnie wpływa na jakość jego życia”. Dodawał, że jeżeli będziemy tworzyli przestrzenie publiczne, które będą ekologiczne, zielone, dostępne dla wszystkich, to podniesiemy poziom szczęścia mieszkańców, tak jak zrobił to burmistrz Bogoty, Penalosa, udostępniając tereny zielone dla mieszkańców, a jednocześnie zmniejszając liczbę samochodów w mieście. Jedyną aktywnością, którą podejmuje nasz respondent w okolicach placu Rapackiego, jest niestety tylko przechodzenie przez ten obszar do pracy. Respondent uważał, że teren ma potencjał, ale powinno wprowadzić się na nim zmiany, tak aby stał się pewnego rodzaju punktem kontaktowym, miejscem spotykania się ludzi. Zaletą tej części

miasta jest naturalna zielen, a wadą, że mieszkańcy nie korzystają z tej przestrzeni – jest ona bardziej dla turystów. Lider-społecznik trafnie zauważał, że jest to jedyny teren biologicznie czynny wokół centrum miasta i powinien być w pełni wykorzystywany do rekreacji, wzbogacony o galerię obrazów na świeżym powietrzu, parklet oraz regał z książkami.

Kolejną osobą, która wzięła udział w indywidualnym wywiadzie pogłębionym, był architekt-urbanista. Profesjonalnie zajmuje się projektowaniem i zagospodarowywaniem terenów miejskich, dlatego wiedział, że przestrzeń to zbiór elementów, które współpracują ze sobą. Ekorewitalizację uważał za dobry sposób na zmianę przestrzeni publicznej, ponieważ „trzeba dbać o nasze źródło, czyli zielen”. Popierał wszelkie działania proekologiczne i rewitalizacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania natury. Podobnie jak poprzednicy, respondent rzadko przebywał na analizowanym obszarze, a opisywana przestrzeń publiczna wokół Zespołu Staromiejskiego kojarzyła mu się ze szlakiem rowerowym, spacerami, odpoczynkiem na ławce lub przy fontannie. Za największą zaletę terenu uważał bliskość Starówki. Respondent widział potrzebę zmiany stanu dróg. Uważał ponadto, że teren nie jest dostosowany do wymagań wszystkich użytkowników. Ze względu na to, iż jest rodzicem małego dziecka, zwracał uwagę na intensywny ruch kołowy w sąsiedztwie analizowanego obszaru.

Następną osobą ankietowaną była pracownica administracji samorządowej, zorientowana zarówno w kwestiach ekonomicznych, jak i społecznych. Znała zagadnienia związane z finansami publicznymi, koordynowała zamówienia publiczne i odpowiadała za nie. Jej odpowiedź na pytanie dotyczące definicji ekorewitalizacji świadczyła o znajomości tematu, bo jasno stwierdziła, że rewitalizacja „to jest najlepsze, co można zrobić z przestrzenią”. Z uwagi na to, że respondentka pracowała w budynku administracji samorządowej zlokalizowanym na Starówce, przez obszar poddany analizie przechodziła codziennie do pracy. W okresie wakacyjnym czasami bywała przy fontannie Cosmopolis. Przestrzeń w okolicach placu Rapackiego, między fontanną Cosmopolis

a ul. Mikołaja Kopernika, kojarzyła się jej z dużymi, pięknymi drzewami. Jeżeli chodzi o wady terenu, to ankietowanej brakowało koszy na psie odchody. Uważała, że strefa ta „mogłaby wzbogacić się o miejsca, gdzie można poleżeć na kocu czy leżaku”.

Student, który przyjechał do Polski w ramach programu Erasmus Plus, był kolejnym respondentem, który do momentu przeprowadzenia wywiadu mieszkał w Toruniu siedem miesięcy. Zdążył dobrze poznać miasto i teren w okolicach pl. Rapackiego, między fontanną Cosmopolis a ul. Mikołaja Kopernika. Student znał pojęcie ekorewitalizacji i jak sam mówił: „najważniejsze jest to, że ludzie chcą zmieniać przestrzeń poprzez ekorewitalizację”. Analizowany obszar odwiedzał rzadko i uważał, że ma on potencjał i mógłby być wizytówką miasta. Dodawał jednak, że są w mieście ładniejsze tereny zieleni, dlatego ten położony blisko Starówki nie cieszy się popularnością. Respondent uważał, że obszar nie potrzebuje wielkich zmian i dużego nakładu pracy, trzeba go tylko odświeżyć, dodać więcej nowoczesnej architektury i będzie „świetnie”.

Ostatni wywiad przeprowadzono z seniorem. Była to jedyna osoba, która nie знаła definicji ekorewitalizacji. Po wyjaśnieniu senior stwierdził, że jest to dobry sposób na zmianę przestrzeni publicznej. Respondent na analizowanym terenie bywał rzadko i nie miał żadnych konkretnych skojarzeń. O całym obszarze mówił: „teren bardzo mi się podoba, jest sympatycznie i ładnie”. Ankietowany sądził, że strefa ta przeznaczona jest dla osób starszych, mogą tam odpoczywać. Teren nie ma żadnych wad, a sam senior największą zaletę analizowanego miejsca opisywał bardzo krótko – „jest blisko centrum”.

Na rysunku 2 przedstawiono główne skojarzenia respondentów dotyczące analizowanego obszaru. Stwierdzić można, że wszystkim ankietowanym kojarzył się on w sposób pozytywny. Spotykali się tutaj ze znajomymi, chodzili na spacer, brali udział w różnych festiwalach, eventach (np. Międzynarodowy Festiwal Światła „Bella Skyway Festival”), jednocześnie odpoczywając i się relaksując. Biorąc pod uwagę fakt, że analizowany obszar kojarzył się ludziom pozytywnie, istnieje spora szansa, że po wprowadzeniu

Rys. 2. Chmura wyrazów przedstawiająca skojarzenia respondentów związane z terenem wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu (lewa strona)

Fig 2. A word cloud representing respondents associations with the area around the Old Town in Torun (right side)

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

pewnych drobnych udogodnień i poprawek będzie on częściej odwiedzany. Negatywne skojarzenia związane były głównie z korkami i hałasem pochodzącym z transportu.

Na podstawie indywidualnych wywiadów pogłębianych udało się także ustalić katalog największych wad i zalet analizowanego obszaru. Z analizy danych zawartych w tabeli 3 wynika, że największą zaletą

opisywanego miejsca jest otwarta przestrzeń i występująca tam zieleń oraz bliskość Starówki, a także dobre skomunikowanie obszaru z resztą miasta.

Do istotnych wad zalicza się stare i zniszczone nawierzchnie. Dobra infrastruktura jest jednym z podstawowych elementów umiejętnie urządzonego obszaru, dlatego też teren powinien wzbogacić się w więcej miejsc do siedzenia, infrastrukturę dla psów

Tabela 3. Zalety i wady terenu wokół Zespołu Staromiejskiego zgromadzone na podstawie indywidualnych wywiadów pogłębianych
Table 3. Advantages and disadvantages of the area around the Old Town Complex based on individual in-depth interviews

Zalety Advantages	Wady Disadvantages
– główny węzeł komunikacyjny miasta (łatwy dojazd) the main transport hub of the city (easy access)	– nawierzchnie są stare i zniszczone surfaces are old and damaged
– obszar zlokalizowany blisko centrum miasta area located close to the city center	– pewne fragmenty są zaniedbane some fragments are neglected
– rozległa przestrzeń extensive space	– dużo ludzi i hałasu, głównie komunikacyjnego a lot of people and noise, mainly communication
– występuje dużo zieleni o zróżnicowanym charakterze there is a lot of greenery of diverse character	– duży ruch samochodowy – zanieczyszczenia large car traffic – pollution
– jedyny teren zieleni wokół Starego Miasta the only green area around the Old Town	– brak miejsc zacisznych no secluded places
– teren jest ładny, przyjazny the area is nice, friendly	– mało wygodnych miejsc do siedzenia i brak infrastruktury dla psów a few comfortable seating and no infrastructure for dogs
– fontanna jako główne miejsce spotkań Fountain as the main meeting place	– miejsce jest raczej przeznaczone dla turystów – mieszkańcy z niego nie korzystają the place is rather intended for tourists – residents do not use it

Źródło: opracowanie własne

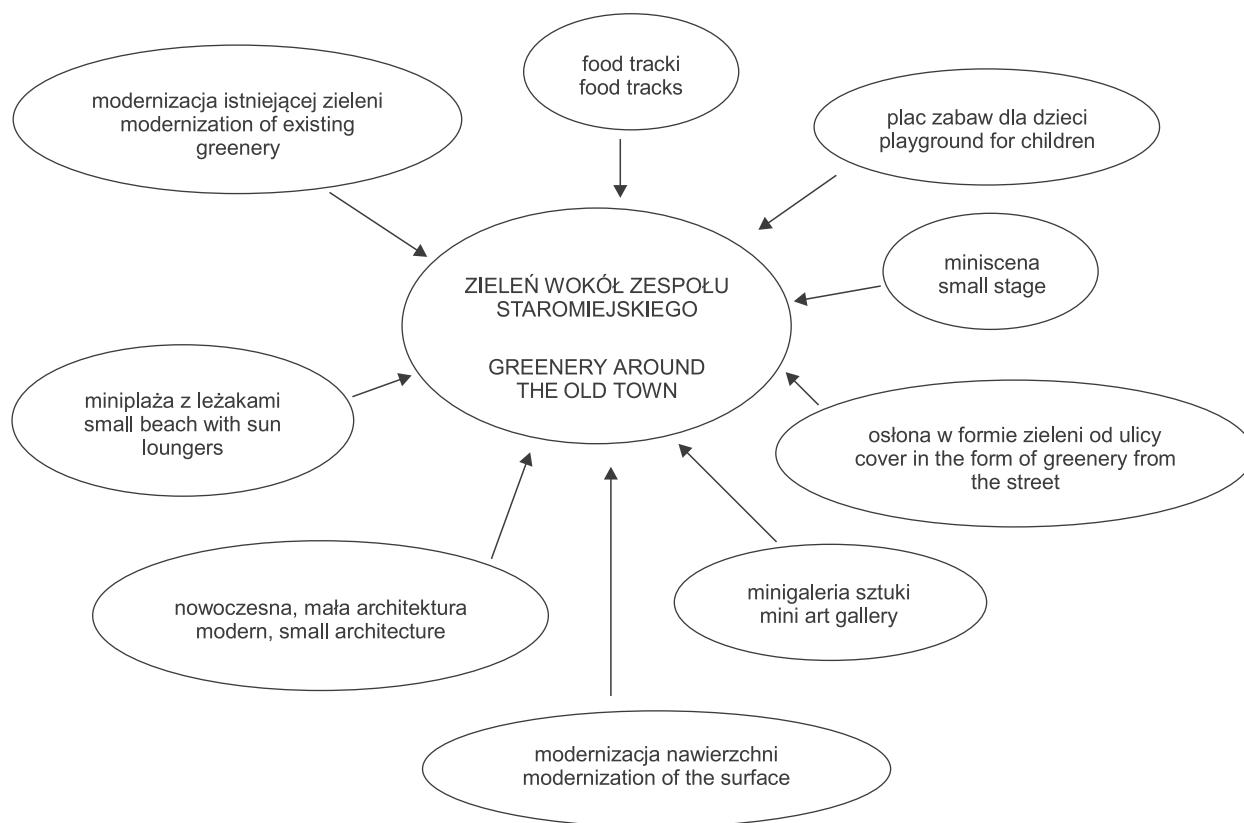
Source: own study

oraz w zaciszne miejsca, osłonięte od ruchu kołowego i szynowego. Planowana przebudowa okolic placu Rapackiego, idąca w kierunku stworzenia zintegrowanego węzła przesiadkowego, przyczyni się w sposób znaczny do poprawy estetyki miejsca oraz zminimalizowania hałasu komunikacyjnego. Nowe tory tramwajowe oraz nawierzchnia spowodują, że niedogodności związane z hałasem, pyłem komunikacyjnym zostaną złagodzone, przez co komfort korzystania z terenu znacznie się poprawi.

Na rysunku 3 w sposób graficzny przedstawiono potencjalne zmiany zaproponowane przez respondentów na terenie wokół Zespołu Staromiejskiego, które wyartykułowano podczas przeprowadzania wywiadów. Jak wynika z analizy rysunku 3, respondenci

nie potrzebowali wielu zmian, aby przestrzeń wokół Zespołu Staromiejskiego stała się atrakcyjniejsza.

Stwierdzili, że największy nacisk powinien zostać położony na wprowadzenie na omawiany teren małej gastronomii, poprawienie stanu dróg oraz chodników. Podali ponadto prostą receptę na stworzenie miejsca przyjaznego ludziom – stworzenie sezonowej miniplaży z leżakami. We wszystkich wypowiedziach ankietowanych powtarzał się także postulat, że tylko fontanna Cosmopolis przyciąga respondentów w okolice badanego miejsca i to oczywiście tylko latem. Zdecydowanie brakuje pomysłów, aby uatrakcyjnić analizowany obszar w porze zimowej. Stwierdzić należy, że analizowana przestrzeń ma potencjał i stwarza dużo możliwości, aby cały rok korzystały z niej różne grupy społeczne.

Rys. 3. Schemat przedstawiający zmiany proponowane przez respondentów na terenie wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu
Fig. 3. Diagram showing the changes proposed by the respondents in the area around the Old Town in Torun

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

WNIOSKI

Celem artykułu była analiza i ocena działań z zakresu ekorewitalizacji na przykładzie terenów zieleni wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu w kontekście opinii użytkowników tego obszaru. Na podstawie analizy indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz kwerendy terenowej stwierdzono, że omawiany teren ma potencjał, aby być wizytówką miasta i jednym z głównych terenów kojarzonych z Toruniem. W szerszym kontekście należy stwierdzić, że respondenci uważali, że ekorewitalizacja jest dobrym sposobem na poprawę kondycji przestrzeni miejskiej i dzięki niej opisywany teren może pozytywnie się zmienić. Po zgromadzeniu i analizie opinii użytkowników można stwierdzić, że teren potrzebuje małych, ale istotnych zmian. Respondenci wskazali, że m.in. brak dobrej infrastruktury i zacisznych miejsc do odpoczynku osłoniętych od głównej ulicy zdecydowanie obniża walory opisywanego miejsca. Jest to jeden z niewielu terenów zieleni zlokalizowany w okolicach Starówki, który daje możliwość odpoczynku zarówno mieszkańcom, jak i turystom, którzy często nie mają czasu ani możliwości na dłuższe wycieczki w bardziej odległe części miasta. Niestety teren w opinii respondentów postrzegany jest jako łącznik między przystankami komunikacji miejskiej a Starówką. Wszyscy uczestnicy wywiadów zaproponowali zmiany, które ulepszyłyby przestrzeń. Należy tutaj wymienić przede wszystkim: zwiększenie liczby ławek, wprowadzenie małej architektury oraz niewielkiej gastronomii, poprawę kondycji zieleni, która się tam znajduje. Wszystkie przedstawione propozycje należy potraktować jako pewien „bank pomysłów”, z których tylko część można zrealizować w istniejących uwarunkowaniach formalno-prawnych. Należy pamiętać przede wszystkim o zachowaniu seminaturalnego charakteru analizowanego obszaru (zielony bufor Starówki) oraz o dopasowaniu przyszłych funkcji do średniowiecznej tkanki urbanistycznej. Nadrzędnym celem przekształcania przestrzeni w zgodzie z koncepcją ekorewitalizacji jest raczej lifting istniejących terenów zieleni, a proces przemian powinien mieć na celu wydobycie lub podkreślenie charakteru danego terenu poprzez jego

modernizację. Wprowadzane zmiany powinny jak najmniej ingerować w istniejącą zielen, a elementy zagospodarowania terenu należy komponować na zasadzie uzupełnienia istniejącego stanu rzeczy, bez jego dewastacji.

Analizowany obszar wokół Zespołu Staromiejskiego jest bezspornie istotnym elementem struktury przestrzenno-funkcjonalnej Torunia. Władze miasta, dobrze współpracując z mieszkańcami, mogą stworzyć miejsce, w którym każdy będzie chętnie spędzał wolny czas, otoczony zrewitalizowaną przestrzenią.

PIŚMIENNICTWO

- Blowers, A. (1993). *Planning for a sustainable development. A report by the town and country planning association.* Earthscan Publication Ltd, Londyn.
- Chmielewski, J.M. (2001). *Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast (Theory of urban planning in the design and planning of cities).* Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Czerwieńec, M., Lewińska, J. (2000). *Zieleń w mieście (Green areas in the city).* Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Kraków.
- Długosz, D., Wygnański, J.J. (2005). *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej. Partycypacja obywatelska w Polsce (Citizens co-decide. Guide to social participation. Citizens participation in Poland).* Stowarzyszenie na Rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa.
- Gołąb-Korzeniowska, M. (2006). *Odbudowa elementów środowiska w obszarach zurbanizowanych przy współfinansowaniu ze środków unijnych (Reconstruction of environmental elements in urbanized areas with co-financing from EU funds).* *Czasopismo Techniczne* 109(3-A), 229–236.
- Gołąb-Korzeniowska, M. (2012). *Czynnik środowiskowy w programach rewitalizacji miejskiej (Environmental factor in urban revitalization programs).* *Czasopismo Techniczne* 3-A, 319–325.
- Gęsiarz, M. (2007). *Fengshui – sekret szczęścia, miłości i bogactwa (Feng shui – the secret of happiness, love and richness).* Studio Astropsychologii.
- Janas, K., Jarczewski, W., Wańkowicz, W. (2010). *Model rewitalizacji miasta (Model of city revitalization).* Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

- Janicka, M. (2016). Nowe formy zieleni w urbanistyce i architekturze współczesnej (New forms of greenery in urban planning and modern architecture). Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, ss. 100, 311–313.
- Konecki, K.T. (2000). *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana (Studies in the methodology of qualitative research. Grounded theory)*. PWN, Warszawa.
- Korczyńska, A. (2008). *Ekologiczne modele i współczesne standardy rewitalizacji obszarów miejskich (Ecological models and modern urban revitalization standards)*. Politechnika Śląska, Gliwice.
- Łukasiewicz, A., Łukasiewicz, S. (2006). *Rola i kształtowanie zieleni miejskiej (The role and shaping of urban greenery)*. UAM, Poznań.
- Rogatka, K. (2010). *Koncepcja rewitalizacji i zagospodarowania obszaru Starej Rzeźni miejskiej w Toruniu, w: Innowacyjne rozwiązania rewitalizacji terenów zdegradowanych (The concept of revitalization and management area of the Old Slaughterhouse in Toruń, in: Innovative solutions for revitalization of degraded areas)*. Red. J., Skowronek, t. IV, 205–216.
- Ogrodnik, D. (2007). *Rewitalizacja proekologiczna na przykładzie otoczenia dworców i przystanków kolejowych Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (The case study of ecological revitalization of the stations surroundings and railway stops of the Kraków Metropolitan Area)*. *Czasopismo Techniczne* 7–A/2000, 105–111.
- Orzeszek-Gajewska, B. (1982). *Kształtowanie terenów zieleni w miastach (Shaping green areas in cities)*. PWN, Warszawa.
- Pęski, W. (1999). *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miast (Management of sustainable urban development)*. Arkady, Warszawa.
- Sobczyńska, K. (2014). *Zieleń jako element współczesnego miasta i jej rola w przestrzeniach publicznych Poznania (Greenery as element of the contemporary city and its role in public spaces of Poznań)*. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, ss. 44–78.
- Stasiak, A., Rogatka, K. (2015). *Rola planowania przestrzennego w rewitalizacji przestrzeni publicznych wokół Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, w: Zieleń w programach rewitalizacji miast (Role of spatial planning in the revitalization of public spaces around the Old Town in Toruń, in: Greenery in urban regeneration programs)*. Red. M., Kosmala, Toruń, ss. 211–221.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia (Study of conditions and directions of spatial management). (2006). Uchwała nr 1032/06 Rady Miasta Torunia z 18 maja 2006 r. Szymańska, D. (2007). *Urbanizacja na świecie (Urbanization in the world)*. PWN, Warszawa.
- Wehle-Strzelecka, S. (2008). *Współczesne tendencje w przekształcaniu terenów śródmiejskich w aspekcie ekologii miasta (Contemporary tendencies in transforming downtown areas in the aspect of the ecology of the city)*. Politechnika Krakowska, Kraków.
- Wołoszyn, M.A. (2013). *Ekorewitalizacja. Zagadnienia architektoniczne (Ecorevitalization. Architectural issues)*. *Exemplum*, Poznań, ss. 9–45.

ECOREVITALIZATION AS AN INNOVATIVE WAY OF SPACE DEVELOPMENT

ABSTRACT

Revitalization is currently one of the basic processes that change the physiognomy and functioning of cities. If in this process the dominant element undergoing transformation is the natural environment, we are talking about ecorevitalization. The aim of the article is to analyze and evaluate potential activities in the field of greening of greenery around the Old Town Complex. The inference was based on the results of research on the perception of green areas around the Old Town Complex and opinions of respondents related to expectations as to the future development and nature of the analyzed area in the context of ecorevitalization.

Key words: city, spatial planning, urban greenery, ecorevitalization, perception, participation

